

Izhaja mesečno. — Celoletna naročnina s prilogo »Prosvetni oder« znaša 20 din. — Naroča se: Prosvetna zveza v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7.

ŠTEV. 2.

FEBRUAR

LETO XX.

Žena in tisk

(A. Lebar)

(Predavanje za ženski sestanek)

Nehote se vprašamo v začetku našega predavanja: Ali pa ima danes še smisel govoriti in pisati o tisku, ko so ljudje med zanimanjem za šport, kino in radio skoro že pozabili na branje? Saj skoro ni več potrebno sploh kaj brati, ko nam radio vsak dan in ob vsakem času z gladko in glasno besedo pove vse, kar nas trenutno zanima? Saj nam ni treba niti napenjati oči, kar branje vsekakor zahteva, pa že zvemo vse dogodke vsega sveta.

Res je to, vendar vsak dan tudi lahko vidimo, da niti knjiga niti časopis zaradi tega še nista napovedala konkurza in se še vedno radi zatekamo k dobri knjigi in k vsevednemu časopisu. Zdi se, da je glavni vzrok za to vendar le možnost, da prebrano še in se lahko pogledam in vnovič preberemo, izgovorjena beseda pa nam prehitro zgine iz spomina in si je niti v spominu ne moremo točno ohraniti. Zato se res tudi še v današnjih časih kaj radi in zelo pogosto v branje zatopimo, ki nam je še vedno vir zabave, razvedrila in pouka. Vsak dan smo priče, da izhajajo nove knjige, ki jih že komaj čakamo, ker nam jih je reklama postavila v tako sve-

tlo luč in nam jih predstavila kot za nas nekaj neobhodno potrebnega. Pa vsako jutro in vsako popoldne že komaj čakamo, da nam raznašalka vtakne v našo skrinjico pravkar izšli časopis. Ako smo v poznih večernih urah še na cesti, tedaj se ne moremo premagati, da ne bi kupili dnevnika, ki bi ga sicer šele drugo jutro dobili k zajtrku. Seveda tudi na noben način ne moremo pogrešati znanstvenih knjig, katerih ne more nadomestiti ne govor ne radijsko poročilo, ker je eno kakor drugo v svojem bistvu prekratkotrajno, da bi se nam moglo vtisniti v spomin in bi ob tem spominu lahko nadaljevali svoj studij.

Tako vidimo, da je tisk slej ko prej važen činitelj v našem življenju in bi ga na noben način ne mogli nadomestiti.

Opažamo pa tudi, da je tisk, pod čemer razumemo vsako tiskano obvestilo, kratko ali dolgo, malega ali velikega obsega, bolj kot kdaj prej po vsem svetu razširjen in da se tudi še vedno bolj in bolj razširja. Iz tega spoznamo, da si tisk in radio nikakor nista konkurenta, ampak da se bolj in bolj izpopolnjujeta. Pri tej velikanski množini tiskane besede, ki jo

predstavljajo za nas naši domači časopisi, revije, zvezki, knjige in knjižnice, ne moremo drugače, kakor da se skušamo tej množini prilagoditi in si iz nje izbrati tisto, kar je za nas najbolj primerno, najkoristnejše in najpotrebnejše.

Tisti časi, ko so ljudje trdili, da tisk nima nikakega vpliva na človeka, so že davno za nami. Vendar se dobe tudi še sedaj ljudje, ki to gladko zanikavajo, češ, meni je pač vseeno, kaj berem, saj imam že itak svoje mnenje o vsem. Res je, da ta vpliv navadno ni očitno in hitro viden; vemo pa tudi, da je kljub temu ta počasni vpliv tem močnejši in usodnejši. Saj notranje spremembe sploh niso hitre in nenadne, vpliv tiska pa je tudi notranja sprememba taka ali taka, kakršnen je bil vpliv, ki pa je bil tak, kakršnen je bil tisk: dober ali slab.

Iz teh samo nekaterih trditev, ki jim je izkustvo kazalo pot, lahko izprevidimo, kakšne dolžnosti imamo glede tiska; ker nas današnji naslov omejuje, moramo v prvi vrsti pogledati, kako se vse to nanaša na ženo.

Ni vseeno, kdo nam govori iz razkošno vezane knjige ali skromno vezanega zvezka v tišini naše proste ure. Branje je nekaj čudovito intimnega. Na večino ljudi ima branje več vpliva kot osebna družba. Knjiga ali časopis te lahko izruje iz tvojega svetovnega nazora, iz tvojega verskega prepričanja, iz tvojega poklica, iz kroga tvojih dolžnosti, iz tvoje življenjske resničnosti, da zate ni več povratka. Četudi na zunaj ostaneš, kar si bila, vendar te odpelje iz tvoje družine, iz cerkve, morebiti tudi iz družabne edinice, kateri pripadaš, kjer ne veš prav, kako in kaj, ter v duhomornem polovičarstvu usahneš, zamreš...

Toda, to si šele ti sama. Kot žena, mati, gospodinja, sestra, nevesta pa imaš poleg dolžnosti do sebe tudi še dolžnosti do vseh teh, ki jim v posebnem razmerju pripadaš in to ne v zadnji vrsti glede branja. Spoznati moraš, kakšno stališče ti je treba zavzeti nasproti tisku in katere so tvoje

dolžnosti kot varuhinja vseh teh, ki živiš z njimi v posebnem razmerju. Kot žena, mati in gospodinja si varuhinja svojega doma, svoje družine in po njej tudi javnosti.

V neki knjigi, ki je izšla leta 1930., berem naslednje resne besede:

»V glavnem je od žene odvisno, ali bo tiskana beseda v blagoslov ali prokletstvo ne samo sedanjim družinam, narodom, ampak še tudi onim v daljni prihodnosti njenih otrok otrokom. Važno in edino pravilno je, da žena, varuhinja doma, morale in vere, v tem, za družino, narod in državo tako važnem vprašanju, zavzema pravilno stališče.«

Deset let je že preteklo od tedaj, vendar se mi zdi, da pomembnost teh besed ni prešla, ampak je morebiti le še pridobila na svoji važnosti.

Ženin delokrog je v prvi vrsti v domu in družini. Važno je, da s krepko roko zavrne vse, kar bi moglo njeni družini škodovati, kar bi moglo to njeno torišče in svetišče odvrniti od onih lepih potov, ki jih je pripravila vsakemu izmed družinskih članov. Tisk pa je ona tiha sila, ki v premnogih izrodkih prihaja v hišo in dom ter prinaša s seboj marsikaj, kar preti opleniti domače ognjišče plemenitega čara.

Potrebno je, da je žena čuječa! Toda ne šele takrat, ko je tihi in skriti sovražnik že v hiši, ampak mora z vso skrbjo paziti, da mu še prej zastavi pot. Zato se mora zanimati za knjige in časopise ter si sama, ali ob roki zanesljivih svetovalcev, napraviti o knjigah in časopisih pravilno mnenje. O vseh mora vedeti, kakšno stališče zavzemajo glede vere in morale. Ko je spoznala, katere knjige in kateri časopisi bi v tem oziru mogli škodovati, mora pač za svoj dom postaviti kategorično pravilo: Tega časopisa in te knjige ne v našo hišo! Ker pa ve, da so tisti časopisi, ki se izdajajo za povsem brezbarvne in nevtralne, najbolj nevarni, še prav posebno pazi, da ga družina ne dobi v roko. Saj ve, da se le-ti danes navdušujejo za to, kar so včeraj odklanjali, načela, naša katoliška načela pa so večna.

Žena nikoli ne more biti glede tiska brezbrizna. Ni namreč mogoče spraviti s sveta dejstva, da je vpliv prijatelja na prijatelja izredno velik. Bolj kot živi prijatelj pa vpliva na človeka knjiga ali časopis, ki ne le mimogrede podaja svoje mnenje, ampak ostane na mizi in čaka, da se bralec zopet in zopet povrne k njej.

Nikoli pa žena tudi ne sme smatrati tiska kot nekaj povsem nedolžnega, češ, le agitatorji za posebne vrste tiska se tako zelo zaganjajo, da nasprotno vrsto čim bolj ogrde in obsovražijo. Prav zato je potrebno, da žena vse tiste knjige, ki jih nameravajo njeni družinski člani brati, pozna in si napravi pravilno sodbo o njih; le na ta način more priporočati ali svariti. Ne sme si pa tudi prikrievati resnice, da je človek bolj k slabemu nagnjen kot pa k dobremu, in torej za slab vpliv vse bolj dostopen, kakor za dobrega; zato pa je tudi res, da slabo vse laže pride do nas kot pa dobro, zlasti če nam ga podaja zgovoren jezik. Noben jezik pa ni tako zgovoren, vsiljiv in zapeljiv, kakor prav tiskani. Z enakomernostjo vsakdanjega pismonoše prihaja k nam, prihaja za nami po cestah in trgih in se nam zgovorno ponuja na vseh križiških ulic. Pri zajtrku nas že čaka na mizi in nas ne spusti iz svojega vpliva, če smo tudi v krogu svojih prijateljev, ali na seji, ali na javnem zborovanju. Srečuje nas v delavnicah, čaka nas na gostilniški ali kavarniški mizi in nam kratki čas v čakalnici pri zdravniku, pa gleda iz minirove mape ali iz delavčevega žepa. V delavnicah in nedeljah in praznikih, doma in na poti, v pisarni in delavnici se nam ponuja in stopa ob naši strani kot naš skrivnostni prijatelj, kot naša senca.

In žena? Ker živi v času in s časom, to dobro ve in mora s tem tudi računati! Ker je sama in njeni družinski člani v vseh naštetih javnih prostorih in prihaja s tiskom prav tam v stik, bi ji bilo njeno pravilo, da v svojo hišo ne pusti tega ali onega časopisa, odločno premalo, ker se srečuje z njim izven doma. Za ta pri-

mer mora iti še naprej in čisto kratko pribiti: Meni in mojim nobenih slabih knjig in časopisov.

Kmalu spozna žena, da je to delo pač mnogo težje kot prvo. Vrata domače hiše lahko zapre, a kako zavarovati stik s slabim tiskom tam zunaj pri delu? Vsi tisti, ki so prišli iz doma v svet, morajo imeti že privzgojen čut za dober ali slab časopis, za koristno ali škodljivo knjigo. Mati je bila tista, ki je s svojo vzgojo to posredovala vsem družinskim članom, zlasti še otrokom, za katere je vedela, da bodo morali zapustiti dom in iti v svet. Tem je že izza malega privzgjajala ono trdnost značaja, ki se od spoznanega dobrega ne da odkloniti. Tu je taka trdnost neobhodno potrebna. Tu ni več varnega zavetja tihega doma, ni več matere, ki bi opozarjala na to in ono, tu je otrok sam, sam nase navezan in nima nikogar, ki bi mu v tem pogledu svetoval. Le lep in svetel spomin na mater mu lebdi pred očmi in blagor mu, če najde v tem spominu tudi tisto moč, ki ga pravilno usmerja! Tu mu je zmogovita trdnost značaja v trajnem boju s tako razširjeno moralno pokvarjenostjo okolice edino vodilo!

Pred pragom marsikaterega stanovanja visi listič z vljudno prošnjo: Prosim, osnažite čevlje! Skrbna in snažna gospodinja ne mara prahu in blata v svojem stanovanju. Kako potreben bi bil tudi še drugačen napis, ki bi zabranil slabemu tisku dostop v stanovanje! — Velike važnosti pa je pri tem tudi dober zgled staršev. Ako otroci doma dosledno vidijo le dobre knjige in časopise, bodo tudi zunaj doma vse bolj čuječi. Nikoli ne sme dom s svojo brezbriznostjo v tem pogledu zavajati otrok v neko megleno naziranje, češ, novice so pač novice tu ali tam. Ni namreč vseeno, na kakšen način se novice podajajo, koliko je pri tem želje po senzaciji, koliko odkrivanja zakulisnih namer in vzrokov, da se dogodek opiše prav tako, da razgrne časopis vse tajnosti in rafiniranost.

Seveda pa je naravnost zločin, kar mora gledati mladina v izložbah s ča-

sopisi, slikami in kipi. Sveta dolžnost žene je, da proti temu nastopi; najmanj je, da zahteva od trgovca, da take stvari odstrani iz izložbe. Naša prostost v javnem življenju se ne sme sprevreči v prostost umazanosti na cesti. Proti temu mora vstati vsakdo, ki mu je mar sreča in ljudsko blagostanje in ne nazadnje žena, ki je kot varuhinja svojega doma in svojih otrok soodgovorna za vse to.

Tudi dnevno časopisje, ki si nadevuje vsa mogoča lepa imena za svoje koristno delo med ljudstvom, je premnogokrat zapeljivec nedolžne mladine in pravi učitelj za premnoge prestopke. Vsaka senzacija, naj se zgodi kjer koli se mora privleči na dovolj vidno mesto; samomori kar točno opisani; aretacije z vso dramatično scenerijo; sodne obravnave, kolikor mogoče točno podane, pa še vse pasje in mačje in konjske novice: vse to se vrsti dan za dnevom. V čigavo korist? Ali je vse to tiskano zato, da jih zlasti mladina uporabi za svoj »strokovni« pouk? — Ali mora žena res k vsemu temu molčati? In gledati, kako vsa njena okolica polzi vedno bolj navzdol? Saj pri branju take vsebine mora izgubiti vsakdo vse razumevanje za lepo in resnično, pa tudi za vsakršno kritiko. S trajnim branjem samo takih novic in plitvih in plehkkih zgodbic mora popolnoma otopeti. »Slabe knjige in časopisi te vlečejo v prah in blato, da oslepiš za vse lepo nad teboj in oglušiš za vse plemenito v tebi« je zapisal sodobni mislec.

Besede kardinala Faulhaberja: »S tisoč in tisoč Golijatovimi jeziki sramoti slab tisk vse, kar nam je katoličanom svetega; s tisoč in tisoč Davidovimi jeziki mora dober tisk to naše sveto braniti!«, so namenjene prav današnjemu času. Če vse tekmuje, da si prilasti tisk, to najmočnejšo svetovno silo, v svoje namene, je prav, da se tudi ženstvo pobriga zanj in ga izrabí v svoje namene.

Po tisku prihaja ženi skoro vsa izobrazba; po tisku se zaveda svojih pravic in svojih dolžnosti. Tisk jo seznanja s težnjami njenih sestra v

svetu, tisk ponese tudi uspeh njenega dela v svet, kar jo zanima, ji prinese tisk kar iznajde veleum, kar izsledí talent, vse ima pot do nje po knjigi. Umetnost in znanost, politika, tehnika in gospodarsko znanje prihaja do žene po knjigi in časopisu. Knjige so ji, ali bi vsaj morale biti poslanke resnice. Saj vemo, kolikokrat skušajo ženi pravo resnico prikriti, ali ji jo skušajo pripeljati šele po ovinkih; česar pa ji ne povedo radi ljudje, to ji pove knjiga.

Izkušeni si žena pridobi iz življenja; v občevanju se vrti pogovor največ okoli sedanjosti in vprašanj, ki so trenutno najbolj pereča. V knjigi pa ji govore tudi ljudje iz davne preteklosti in ji nudijo znanja in izkustev iz preteklih časov in zgodovinska knjiga jo popelje v sivo starodavnost.

Knjiga je ženi prava visoka šola kar v njenem domu. Ženina dolžnost pa je, da se v tej visoki šoli uči vsega, kar spada v njen poklic kot žena, mati, gospodinja, pa tudi kot javna delavka na vseh popriščih splošnega zanimanja za javnost, zlasti pa na socialnem in karitativnem polju.

Dočim si je morala nedavno žena sama izbirati iz množine snovi po knjigah in časopisih, kar je spadalo v področje njenega zanimanja, ji v zadnjih desetletjih skrbi za vse to njen, prav njen ženski list. Ta je, ki zanjo zbira in izbira ter prinaša na dom vse, kar rabi za pouk in razvedrilo, za zabavo in pomoč. Pomaga ji pri vzgoji in gospodinjstvu, pri ročnem delu in vrtnarstvu, pri živinoreji, sadjarstvu in mlekarstvu z dobrimi nasveti. Poučuje jo o zdravstvu, pravilnem obnašanju in razumevanju sveta in pojavov v njem ter jo uvaja v pravo razumevanje sodobnosti. Ne trdim preveč, če rečem, da v sedanjem času, ko ima vsak stan svoje glasilo, tudi žena ne more biti brez svojega lista. Bodisi preprosta žena ali inteligentka, delavka ali uradnica, služkinja ali gospodinja, vsaka čuti nujno potrebo po duhovni hrani, ki ji jo za njeno zanimanje prinaša njen list. Ženska zavednost zahteva, da ima vsaka žena in dekle naročen svoj list

in ga res tudi bere. Kateri list je zanj najboljši, si bo znala sama najbolje odgovoriti, ko si je že svetovnonazorno določila življenjsko smer.

Ob koncu našega današnjega razmišljanja naj preberem še tehtne besede, ki jih je napisal dober ljudski govornik in učitelj:

»Listi knjige niso mrtev papir, strani niso tihe in neme, vrsta besed ni samo slučaj. Na straneh žive narodi svoje življenje, svojo kulturo in svoje običaje, svoje veselje in svojo žalost, svojo srčno, molitveno in grešno življenje vnovič in tolikokrat vedno iznova, kolikorkrat se knjiga tiska in kolikorkrat jo kdo vnovič bere. Črke vsake knjige so plameni, iz katerih plapolajo ogenj in grabi okoli sebe: užiga, sveti, izžareva, ali uničuje, oživlja ali žge, ustvarja ali mori. Iz knjig svetijo nebeške plamenice, ali kade in smrade peklenški kratiri. Iz njih sije ljubo, toplo sonce, sanja

bledi mesec in gledajo daljnje svetle zvezdice. V knjigah kipe vulkani in izvirajo hladni studenci. Vase sprejmo in ohranijo žvrgolenje škrjančka in tožno pesem slavčevu, rjojenje leva in umirajoče grgranje njegove žrtve, pljuskanje morja in veselo pesem pastirčka na planini. V knjigah živi nebeški mir, ali tuli peklenški vihar. Kar je bilo kdaj koli svetih in demonskih moči v dušah, vse žive v knjigi še in še... Je pač usoda pisateljeva, da prav značilnosti dobrega in izrodke hudega ohrani za druge v knjigi ter sili dobrega dobro razširjati, slabega slabo razmnoževati.

Knjiga je v službi Boga ali hudiča.

Človek postane to, kar misli, misli pa to, kar je bral. Kdor pozna naše knjige, pozna tudi našo dušo.

Kar bero zdaj tvoji otroci, to bodo nekoč mislili in storili.«

Slovenska žena, misli na to in stori, kar ti vest veleval!

Letos gremo v Beograd

Naš mladi kralj Peter II. bo prevzel vladarsko žezlo v svoje roke dne 6. septembra 1941. To bo brez dvoma najvažnejši letošnji dogodek v naši državi, ko prevzame mesto vladarja Nj. Vel. kralj Peter II. Ob priložnosti te svečanosti se bodo poklonile mlademu kralju številne organizacije in narodi države. Ob tej priložnosti pihiti tudi PZ s svojimi zastavami in narodnimi nošami s posebnim vlakom v našo prestolnico Beograd, da se poklonimo mlademu kralju in da izrazimo svojo vdanost in zvestobo.

Odhod iz Ljubljane bo v četrtek 4. septembra, v petek 5. septembra bo slavnostna akademija, čez dan pa si bodo udeleženci ogledali znamenitosti Beograda. V soboto 6. septembra je slavnostni defile, v katerem bodo koralne narodne noše in zastave prosvetnih društev. Civilisti ne bodo pripuščeni k defileju. V nedeljo 7. IX. bo izlet na Oplenac in obisk kraljeve grobnice, 8. IX. na Mali Šmaren bomo obiskali najlepšo cerkev v Jugoslaviji, stolnico v Djakovu, kate-

ro je zgradil škof Strossmayer. Prihod v Ljubljano v ponedeljek zvečer. Potovanje bo trajalo torej 5 dni.

Društva naj že sedaj mislijo na ta izlet, pripravijo zastave in določijo zastavonoše. Vsi zastavonoše morajo biti v narodnih nošah. Dalje naj društva takoj opozorijo vse člane in članice na ta izlet, zlasti one, ki imajo narodne noše. Na to manifestacijo se je treba dobro in resno pripraviti. Stroški za narodne noše so predvideni na 450 din, koliko pa bodo končno označeni, sporočimo še naknadno. V teh izdatkih pa ni všteti izlet na Oplenac. Za civiliste bodo izdatki približno za 100 din večji. V tej vsoti so všteti vojni stroški iz Ljubljane v Beograd in nazaj, stanovanje za vse dneve in prehrana. Stroški, ki bodo obsegali izključno vožnjo, bodo naknadno sporočeni. Zato delajte propagando za čim večjo udeležbo pri slavnostih. Priglasite sprejema Prosvetna zveza v Ljubljani, Miklošičeva 7. Pri prijavi je plačati 100 din, ostalo pa v mesečnih obrokih po 50 din.

Knjižnica

Krekovih zbranih spisov

V. zvezek

Med knjigami za doplačilo izda letos Mohorjeva družba tudi V. zvezek Izbranih spisov dr. Janeza Ev. Kreka. V daljšem uvodu nam bo ta knjiga povedala, kako je Krek živel in kaj je delal v letih 1900—1907, ko ni hotel biti državni poslanec, temveč je vse svoje moči posvetil organizacijskemu delu v domovini. Postal je deželni poslanec, pomagal je ustanoviti Slovensko ljudsko stranko, gradil je delavcem domove, preuredil je Gospodarsko, oziroma ustanovil Zadržno zvezo in ji predsedoval, ustanavljal je po vsej deželi najrazličnejše zadruge in društva, vodil je Slovensko krščansko socialno zvezo (sedanjo Prosvetno zvezo) in agilno treznostno društvo »Abstinent«, napisal je mnoge spise in knjige — skratka: izvršil je velikansko delo, katerega sadove še danes mi uživamo. Z vsem tem delom nas bo seznanil uvod v V. zvezek Krekovih izbranih spisov. Za tem pa bo prinesel še njegove govore v deželnem zboru ter pri raznih proslavah in zborovanjih, spise in članke iz naših listov, postne pridige in znanstvene sestavke.

J. Ev. Krek je bil pravi ali vsaj idejni ustanovitelj naših prosvetnih društev s Prosvetno zvezo na čelu. Pri tem je moral premagati ovire, kakor se tudi mi borimo z njimi, ustaviti se pred vprašanji, ki se tudi nam postavljajo, povedal in zapisal je mnogo stvari, ki imajo še vedno svoj pomen — zato pa bo vsakega našega društvenika in človeka njegovo delo zanimalo. Ko naročate Mohorjeve knjige, ne pozabite na Krekove spise! Tudi društva naj jih naroče za svoje knjižnice! Knjiga bo štela nad 300 strani in velja broširana za ude samo 36 din.

Jugoslovanska knjigarna vabi na subskripcijo Dr. Ciril Žebot: **O sovjetskem gospodarstvu**. Nikakor ni vseeno, s kakšnimi spoznanji in s

kakšnim obnovitvenim verovanjem bomo stali ob koncu te usodne vojne na pragu novega sveta. Zato smo se odločili, da založimo, če se bo oglasilo zadostno število subskribentov znanstveno knjigo dr. Cirila Žebota. Priznani slovenski gospodarstvenik, neposredni poznavalec sovjetskega gospodarstva pa je o knjigi napisal: »Pisatelj je zavzel do problema jasno stališče. Problem sam je obravnaval izčrpno, v kolikor se ta problem sploh da izčrpno obravnavati. Zbrano gradivo je po moji misli tako obširno kot ga za enkrat ne bi mogli dobiti v nobeni drugi knjigi. Slog sam se odlikuje po preciznosti in jasnosti.« Prepričani smo, da bo to pri nas edinstveno delo odprlo nove široke poglede in dalo novih spoznanj o tako veliki neznanki, kakršna je prav gospodarski ustroj Sovjetske Rusije. Izobraženci, gospodarske korporacije, poslovni ljudje, društvene knjižnice, nameštenske in delavske strokovne edinice itd. naj pohitijo s subskripcijo te prevažne novosti. Ker upamo, da bo subskripcija uspela, nameravamo izdati delo v začetku aprila t. l. Knjiga v obliki osmerke bo obsegala 300 strani in bo stala broširana 150 din. **Rok za subskripcijo zaključimo z 28. februarjem t. l.**, na kar opozarjamo vse interesente.

Prosvetnim okrožjem

Prosvetna okrožja naj čimprej skličejo občne zборе. Občnega zbora se bo udeležil tudi referent za dotično okrožje. Sedaj v zgodnji pomladi imajo zastopniki društev več časa na razpolago, da se udeleže občnih zborov.

Društvom

Prosvetna zveza nudi društvom sledeče filme: Mladinski dnevi v Ljubljani, Evharistični kongres, Pogreb škofa Jegliča, pogrebne svečanosti ob priliki pogreba dr. Antona Korošca. Stroški znašajo z aparatom vred 250 din. Društva, segajte pridno po zgornjih filmih, ki so primerni tudi za akademije in za razne spominske večere. — Društva poravnajte članarino!

Ženskim društvom in odsekom

Iz poročil ženskih društev in odsekov je razvidno, da so žene in dekleta v nekaterih krajih nabrale velike količine blaga za obleke in zimsko perilo, obutve in raznih živil za obdareitev otrok in revnih družin.

Ker se je letošnji zgodnji in hudi zimi pridružila še občutna druginja najvažnejših življenjskih potrebščin, žive številne družine, stari, onemogli in bolehnii v veliki stiski in pomanjkanju. Krščanska ljubezen do bližnjega nam nalaga, da takim revežem pomagamo. Zato žene in dekleta s tem delom ne bomo prenehale, ampak nasprotno bomo s podvojeno vnemo skušale narediti čim več, da jim njihovo bedno življenje napravimo znosnejše.

Med najvažnejše naloge katoliške prosvete in vsakega posameznega katoličana spada delo za širjenje katoliškega tiska. K temu velikemu apostolskemu delu bomo pritegnile vse naše žene in dekleta. Od hiše do hiše, od družine do družine, nikogar ne smemo izpustiti. Stare naročnike naših

katoliških dnevnikov, tednikov, mesečnikov in Mohorjevih knjig opominimo, da naročnino obnove. Družine, ki še nimajo naših listov, pa skušajmo pridobiti, da se naroče na »Slovenca« ali »Slovenski dom«, na tednik »Domoljub« ali »Slovenski gospodar« vsaj za četrto leto. Pri tem se na list navadijo in ga potem ne morejo več pogrešati. Ne ustrašimo se truda in neprijetnosti, ki so pri tem delu neizbežne. Zavedajmo se: tisk je velisila! Zato nam ne sme biti vseeno, kakšen tisk prevladuje zlasti v naši domovini.

Posebej naj še omenimo, da se našemu ženstvu vsiljujejo ženski listi, ki ne smejo imeti vstopa v naše katoliške domove. Nobena versko zavedna žena in dekle ne bo podpirala takega časopisa niti s tem, da ga bere, kaj šele, da bi ga naročila.

Prijave za zdravstvene tečaje še sprejemamo. Kjer bi radi imeli zdravstveni tečaj, prosimo, da ga vsaj tri tedne preje prijavite.

Društveni obzornik

Naklo

Večerna predavanja, ki so bila v tednu od 27. januarja do 2. februarja 1941 v stari šoli v Naklem so bila naslednja: V ponedeljek, 27. januarja: Naloge modernega zdravilstva, predaval je dr. Herfort Joža iz Kranja. — V sredo, 29. januarja: »Pomen socialnega zavarovanja za delavski in kmečki stan«, predaval je Smersu Rudolf iz Ljubljane. — V petek, 31. januarja: »Živinozdravstvo«, predaval je okrajni živinozdravnik Vinko Bedenk. — V nedeljo, 2. februarja: »Pomen zadružništva za posamezne stanovne, s posebnim pogledom na današnje razmere«, predaval je dr. Basaj Joža. Predavanja so bila zelo zanimiva, saj so obsegala naša najvažnejša vprašanja, t. j. naše zdravje, zavarovanje za bolezen, onemoglost in starost, zdravje naše živine in naše gospodarstvo oziroma zadružništvo.

Sv. Lovrenc na Dravskem polju

Zadnjo nedeljo 26. januarja je imela naša župnija svoj II. domovinski dan. Lep je bil oni lani poleti, ko so nam govorniki od drugod in češka narodna drama »V temoti« razplamtevali našo ljubezen do domovine, lep je bil tudi ta naš drugi domovinski dan, ki ga morajo po naročilu PZ predstaviti povsod. Srčika dneva je bila uprizoritev najbolj slovenske igre, Finžgarjeve »Naša kri«.

Dev. Marija v Polju

V nedeljo 26. januarja ob 4 popoldne je bila v prosvetnem domu prof. Janka Mlakarja igra: Magdina žrtev. — Naše prosvetno društvo pod vodstvom čast. g. kaplana Lamovška zadnja leta prav lepo napreduje. Društvo šteje skoraj 300 članov, še mnogo več pa prijateljev, ki obiskujejo na-

še igre, prosvetne večere in lepo urejeno knjižnico. Tudi zbirka iger in vlog je že precejšnja. Bratskim društvom so za malo odškodnino na razpolago.

Voklo

Prosvetno društvo »Slomšek« v Voklem pri Kranju je v nedeljo 26. januarja uprizorilo klasično Finžgarjevo igr »Divji lovec«. Precej velika dvorana je bila nabito polna. Ljudje so bili z igro zelo zadovoljni, zato jih je veliko izrazilo željo, da bi jo radi še enkrat videli. Ker igra verno predstavlja življenje gorenjskega kmeta v prejšnjem stoletju in ker zahteva veliko truda preden je zrela za oder, je res vredna, da se ponovi.

Ajdovec

29. decembra 1940 je Prosvetno društvo uprizorilo v Gnidovčevem domu poučno igr »Tihotapec«.

Radvanje pri Mariboru

V nedeljo 26. januarja je bil občni zbor našega Prosvetnega društva, ki je pričal o smotrnem in požrtvovalnem ter zelo plodonosnem delovanju te velevažne naše prosvetne organizacije. Predsednik Prosvetne zveze rektor dr. Hohnjec je izpregovoril spominske besede v proslavo dela in velikine rajnkega slovenskega voditelja dr. Korošca. Hkrati je raztolmačil potrebo in pomen krščanske in slovenske narodne prosvete, zlasti za našo narodno in državno mejo. Izvoljen odbor, ki mu načeluje vrtnar Kranje in mu tajnikuje g. kaplan Duh, bo začelo delo z vnemo in uspehom nadaljeval.

Cerklje

Dekleta iz gospodinjske šole, katere poučuje gdč. Kordiševa, so uprizorile v njeni režiji v nedeljo 26. januarja v Ljudskem domu zelo zanimivo in veselja polno igr v 3. dejanjih »Kratka sreča«. Pred igr je bil nastop tamburašic in pevcev s kratkim prizorom »Rožmarin«.

Škofja Loka

Naše Prosvetno društvo je lepo počastilo 70 letnico pisatelja F. S. Finž-

garja. Domači ljudski oder, ki se letos pomlajen tako lepo razvija, je naštudiral Finžgarjevo ljudsko zgodbo »Verigo« ter jo dal na spored zadnjo nedeljo, da počasti z njo pisateljevo sedemdesetletnico, ki bo 9. februarja. Pred uprizoritvijo je imel slavnostni govor urednik dr. Tine Debeljak, ki je podal vsestransko podobo tega našega najpriljubljenejšega pisatelja ter najboljšega epika, pa tudi marljivega prosvetnega delavca in narodnega gospodarja.

Prosvetno življenje v Trziču

Da je »Naš dom« na Skali središče družabnega življenja v Trziču, nam kaže v igr in prosvetnih večerih, kaže pa se tudi v odsekih (pevski, godbeni, dekliški).

Že lanska igralska sezona je bila zelo živahna, letošnja pa je bila dosedaj najživahnejša, kar jih pomnimo. Prehod med lanko in letošnjo sezono je bila dijaška uprizoritev: »Robinzon ne sme umreti«. Začeli smo z »Miklovo Zalo«: kakšen uspeh! Potem »Kvadratura kroga«, potem žaloigra »Ljubezni in morja valovi«, potem narodna igr »Divji lovec«. Silvestrov večer smo preživeli ob veseloigri »Knjižničar«. Igra je duhovita (morda celo preduhovita za publiko) angleška družabna komedija. Ima to dobro stran, da ni tako neumno omledna, kot so na splošno veseloigre. Ponavljana je bila v nedeljo ob pol štirih popoldne. — »Marica in hudič«, tako pa je naslov igri, ki so jo uprizorili tržiški dijaki na praznik sv. Treh kraljev ob pol 8 zvečer. Je staroflamski misterij. Igra je nekaj izrednega kot po svoji vsebini tako tudi po uprizoritvi.

Jesenice

V teku dveh dni so se vršili na Jesenicah kar trije tečaji, dva celodnevna, eden pa poldneven. Tečajniki so pazljivo sledili predavanjem, kar daje upanje, da so tečaji popolnoma dosegli svoj namen. — Na praznik svetih Treh kraljev so jeseniški študentje, člani dijaškega kluba »Razor«, priredili v Krekovem domu »Božični ve-

čeri. Na sporedu je bilo deset glasbenih in recitacijskih točk, nakar je sledil Meškov misterij »Henrik, gobavi vitez«, katerega so igralci v posameznih vlogah lepo rešili.

Preska

Naše Katoliško prosvetno društvo se je zbralo v petek 20. decembra k žalni seji za častnim predsednikom Prosvetne zveze dr. A. Korošcem ter plačalo zanj sv. mašo zadušnico. — V tem mescu smo praznovali ob lepi udeležbi spominski dan narodnega zedinjenja z bogatim sporedom in s sodelovanjem FO in DK. Pomemben govor je imel prof. Vinko Bernik. — 7. decembra ob 8 zvečer je obdaroval po naročilu sv. Miklavža Laket-brada odrasle, drugi dan ob 5 popoldne pa sam sv. Miklavž otroke ter prej še sodeloval pri igrici »Zlati oreh«. — 11. decembra zvečer smo imeli drugi prosvetni sestanek. Tajnica je govorila o knjižnici, prof. Vinko Bernik je s skioptikonom razkazoval barvasto fotografijo, g. predsednik pa nas je uvedel v dnevne novice.

Šmihel pri Novem mestu

Prosvetno društvo, FO in DK marljivo delujejo s sestanki in prirejajo razne igre in predavanja s skioptičnimi slikami, tako da je malo nedelj, da bi ne bilo kake prireditve. — Na štefanovo smo imeli v dvorani zabavno igro, ki je dobro uspela. — V nedeljo 29. decembra je bila spominska svečanost za velikim pokojnikom dr. A. Korošcem.

Ptujska gora

Igra »Vrnitevc«, katero je Prosvetno društvo uprizorilo na Novo leto in na praznik sv. Treh kraljev, je pod spretnim vodstvom požrtvovalnega režiserja g. Ivota Trauna odlično uspela.

Gornji grad

Ker v preteklem letu ni bilo skoraj nobenega odmeva od nas, zato se oglašamo vsaj v novem letu. Naš dolgoletni predsednik Prosvetnega društva g. Matija Jamnik je bil nedavno odlikovan za državljsanske zasluge na

prosvetnem polju z zlato kolajno. Decembra je naša prosveta predvajala poučno dramo »Naši otroci«. Društvo si je tudi nabavilo precej novih knjig. Vsak prijatelj katoliškega čtiva naj seže po njih v zimskem času! Igralci se pripravljajo na krasno Brumново dramo »Adelajda, koroška roža«. Igra je vzeta iz turških vpadov na slovensko zemljo. Doslej je igra že doživela po raznih odrih velik uspeh.

Slovinci v Zagrebu

Prišel je čas, ko odbori društev, za drug in drugih organizacij polagajo svojemu članstvu obračun dela za čas, ko jim je bila zaupana naloga, voditi delo v teh organizacijah. Tako je hotel tudi odbor Slomškovega prosvetnega društva v Zagrebu pokazati svojemu članstvu sadove svojega truda in je zato sklical za nedeljo 19. januarja sestanek vsega članstva. Po pravilih imenovanega društva bi se moral vršiti občni zbor konec mesca septembra, toda z odlokom banske uprave banovine Hrvatske od maja mesca preteklega leta so vsi občni zbori v tej banovini prepovedani ter je bil tako odbor Slomškovega prosvetnega društva prisiljen poročati društvenemu članstvu o društvenem življenju na imenovanem sestanku, na katerem so podali svoja zanimiva poročila vsi odborniki in načelniki raznih odsekov društva.

Dramatični odsek Slomškovega prosvetnega društva je uprizoril v nedeljo 12. januarja v dobro zasedeni frančiškanski dvorani veseloigro »Roksi«, ki je, zahvaljujoč se odličnim igralcem in režiserju g. Francetu Šrakarju, navdušila gledalce.

Št. Vid pri Lukovici

V nedeljo po sv. Treh kraljih smo imeli v našem novem Domu drugo igro. Naši otroci so zelo lepo podali Golievo božično igro »Petrčkove poslednje sanje«. Tudi to pot je bila naša velika dvorana popolnoma zasedena. Udeleženci so se vračali od igre z največjo pohvalo. Trud, ki ga je zahtevala priprava, torej ni bil zastonj.

Brdo

Ob izredno veliki udeležbi je naš dramatični odsek igral »Domna« na novega leta dan in naslednjo nedeljo. Igralci so se izvrstno odrezali, za kar gre zlasti priznanje naši režiserki gđc. učiteljici Sedejevi, ki je celo žrtvovala svoje božične počitnice, da nas je naučila igro. Zanimivo je, da je bil prav »Domen« tista igra, ki so jo pred 50 leti kot prvo igrali v našem Društvenem domu.

Brežice

Ob tridesetdnevni smrti g. dr. Antona Korošca (14. januarja) so priredile naše krščanske organizacije spominsko proslavo. Na sporedu so bile deklamacije in pesmi ter govor, ki ga je imel predsednik Prosvetne zveze g. rektor dr. Josip Hohnjec.

Kamnik

Božične praznike smo preživeli v najlepšem miru. Ker je mraz nekoliko popustil, so bile polnočnice v župni in samostanski cerkvi izredno dobro obiskane. Za lep zaključek praznikov so poskrbeli člani dramskega odseka društva »Kamnik« ki so 4., 5. in 6. januarja uprizorili Gregorinovo božično igro »Kralj z neba«. Predstave so dosegle izreden uspeh. Dvorana je bila vselej prenapolnjena gledalcev iz mesta in okoliških župnij.

Okrožni občni zbor kamniškega prosvetnega okrožja.

12. januarja 1941 se je vršil v Društvenem domu v Grobljah občni zbor Kamniškega prosvetnega okrožja. Izmed 18 včlanjenih društev jih je bilo na zboru zastopanih 12. Ker prejšnjega predsednika ni več v našem okraju in je bil tudi podpredsednik zadržan, je vodila občni zbor do izvolitve novega odbora dosedanja tajnica gospodična Vida Fajdigova. Za uvod je govoril zastopnik centrale iz Ljubljane ravnatelj g. V. Zor, ki je poudaril pomen okrožja in naloge, ki jih ima okrožni odbor, potem pa je razložil, kakšne načrte ima Prosvetna zveza v bodočem letu. Omenil je, da čaka Kamniško prosvetno okrožje važna in

častna naloga, da organizira in priredi veliko prosvetno prireditev ob priliki otvoritve in blagoslovitve ojačene radijske oddajne postaje v Domžalah. Ob tej priliki naj bi bil tudi velik koncert slovenske narodne pesmi, zato je pozval vse pevske zbere kamniškega okrožja, naj se odzovejo tej častni nalogi. Nato je bil tvorjen občni zbor z običajnim sporedom. Ker duhovni vodja okrožja dr. J. Gracar ni maral sprejeti predsedniškega mesta, ker je stal na stališču, naj to mesto zavzema neduhovnik, je bil na njegov predlog soglasno izvoljen za predsednika okrožja, g. prof. Cene Lipovec iz Prosvetnega društva Groblje, za podpredsednika je bil izvoljen gospod Kržan, učitelj v Mengšu, za tajnico je bila ponovno izvoljena gospodična Vida Fajdigova iz Kamnika in prav tako je bil ponovno izvoljen za blagajnika g. Kern iz Komende. V odbor sta bila izvoljena še g. dr. Pintar iz Domžal in g. dr. Bajec iz Trzina, v širši odbor pa vsi predsedniki posameznih društev. Sledili so nato številni predlogi in zelo živahen razgovor o bodočem delu. Novi odbor je obljubil, da se z vso vnemo loti dela, da poživiti to važno ustanovo. Ker stoji odbor pred velikimi nalogami, ki nujno zahtevajo rešitve, je prosil vse zastopnike društev in tudi vso javnost našega okraja, da pomaga odboru pri njegovem delu.

Dvorska vas

Zopet nekaj novega v naši vasi. Tukajšnja učiteljica gospa Angelca Nanutova je ustanovila gospodinjski tečaj, ki ga nad vse uspešno vodi in ga obiskuje 14 deklet iz Dvorske vasi in okolice. V nedeljo 12. januarja so nas tečajnice počestno razveselile z res lepo podano veseloigro »Nevesta iz Amerike«. Od srca smo se nasmejala zlasti »baronu Zdenku« in dvema gluhima. V kratkem bodo igrali »Črnošolca«. Pridite, ne bo vam žal!

Videm-Dobrepolje

Ob prihodu kaplana g. Lavrina smo izrazili željo, da bi gospod predvsem oživel prosvetno življenje med tukajš-

njo mladino v našem »Jakličevem domu«. Gospod kaplan je napravil na nas vtis, da nam bo to željo izpolnil in nismo se varali. Naša mladina zopet marljivo deluje in se vzgaja v odločne katoličane ter zavedne Slovence po tistih smernicah, ki nam jih je načrtal naš nepozabni bivši dušni pastir gospod Presetnik. Na starega leta dan smo imeli lepo uspelo silvestrovanje z zabavno burko, ki smo jo na novega leta dan ponavljali, vse pod vodstvom našega agilnega kaplana g. Lavrina. Jakličev dom se ni zgradil zaman, ker dobro služi svojim namenom, posebno dobri vzgoji najdražjega narodovega zaklada — naše mladine.

Radovljica

Za božične praznike so naši dijaki igrali igro »Koroški tihotapci«. Igra je zelo dobro uspela. Vse vloge, posebno glavne, so bile sijajno karakterizirane. Predvsem je bila dobro izražena narodna misel, ki nam mora ravno v današnjih časih biti v mnogem vodilna in ki jo v igri tako rekoč z nogami tepta in s silo uničuje očeizdajalec svojih otrok in svojega naroda. Igra je bila predvajana v nedeljo 5. in ponedeljek 6. januarja. Poleg ostalih oddelkov Prosvetnega društva se prav pridno giblje Dekliški krožek pod agilno voditeljico gospo učiteljico Grad Elizabeto, ki je s članicami odlično naštudirala J. Mlakarjevo igro »Magdina žrtev«. Številno občinstvo je pozorno sledilo dejanjem, se v prvih treh pristrčno nasmejal, v poslednjih pa tako poglobilo v žrtev bolne Magde in spreobrnjene Vere, da

se ni moglo vzdržati solz. Takih in tako igranih iger še želimo. Igra je bila predvajana 8. decembra in 12. januarja. Pri obeh prireditvah se je zelo uspešno udeleževal dijaški orkester. Le tako naprej!

Slovenj Gradec

Prosvetno društvo v Slovenj Gradcu je imelo minulo nedeljo 12. tega meseca svoj redni letni občni zbor. Po podanih poročilih posameznih odborikov je bil izvoljen z malo izpremembo zopet stari odbor pod predsedstvom agilnega in požrtvovalnega gospoda dr. Simonitija. Pri slučajnostih se je obširno razpravljalo o novem Prosvetnem domu.

Dolenja vas pri Ribnici

Katoliško društvo je uprizorilo na Silvestrovo zabavno burko. Tukajšnja mladina se ob vseh veselih in žalostnih trenutkih zbira v naši dvorani, kjer čuti prijetno toploto našega prosvetnega ognjišča.

Velike Lašče

Prosvetno društvo je priredilo lepo uspelo silvestrovanje. Vršila se je prosta zabava ob pogrnenih mizah, naši študentje pa so uprizorili nekaj posrečenih burk. Povabljeno je bilo vse članstvo in društveni prijatelji. V soboto 11. januarja ob 8 zvečer in v nedeljo 19. januarja ob 3 popoldne pa je Prosvetno društvo ponovno uprizorilo najlepšo slovensko tragedijo, Župančičevo »Veroniko Deseniško«, ki jo tukajšnje ljudstvo kar ne more pozabiti.

Predavanja v januarju 1941

1. Črna gora in Albanija, Fantovski odsek Ljutomer.
2. Alice v čudežni deželi, Fantovski odsek Trnovo.
3. Pepelka, Fantovski odsek v Trnovem.
4. Prebrisani vajenec, Fantovski odsek Dobrova.
5. Slaba knjiga, Fantovski odsek na Dobrovi.

6. Anton Martin Slomšek, Prosvetno društvo Martinj vrh.
7. Evharistični kongres v Ljubljani, Franc Štuhec, duhovnik, Rakovnik.
8. Kristus Kralj, Franc Štuhec, duhovnik, Rakovnik.
9. Božič v slikah, Matko, Rakovnik.
10. Amerika, profesor Trdan, št. Vid nad Ljubljano.

11. Kmečki upori, Sitar Alojz, Spodnja Šiška.
12. Prosvetni domovi, Geoheli, župnik, Zaplana.
15. Poljska, dr. Tine Debeljak, Ribnica.
14. Palestina, Prosvetno društvo Sv. Jakob v Ljubljani, predavatelj prof. g. Snój.
15. Palestina, Prosvetno društvo na Vrhniki, predaval g. prof. Snój.
16. Palestina, Prosvetno društvo Velesovo, predaval g. prof. Snój.
17. Od Žingarice v Bohinju, Prosvetno društvo Št. Vid nad Ljubljano, predaval g. prof. Mlakar.
18. Prebrisani vajenec, Fantovski odsek Ljutomer.
19. Zoološki vrt v Londonu, Fantovski odsek v Ljutomeru.
20. Gora Atos, Fantovski odsek v Ljutomeru.
21. Mont Blanc, Prosvetno društvo v Brežicah.
22. Julijske Alpe, Prosvetno društvo Velike Lašče, predaval g. prof. Janko Mlakar.
23. Slaba knjiga, Prosvetno društvo Zaplana, predaval g. Geoheli, župnik.
24. Jugoslovanska tiskarna, Prosvetno društvo Zaplana, predaval g. Geoheli, župnik.
25. Sedanja svetovna vojna, Prosvetno društvo Komenda, predaval ravnatelj g. Zor.
26. Sedanja svetovna vojna, Prosvetno društvo Dravljje, predaval ravnatelj g. Zor.
27. Sedanja svetovna vojna, Prosvetno društvo Sp. Šiška, predaval ravnatelj g. Zor.
28. Astronomija, Prosvetno društvo Celje, predaval g. prof. Šušteršič.
29. Amerika, Frančiškansko prosvetno društvo v Ljubljani, Križarji.
30. Glavna mesta Evrope, Franči-

škansko prosvetno društvo v Ljubljani, Križarji.

31. Bela Krajina, Zavod sv. Stanislava Št. Vid nad Ljubljano.

32. Pomen Slovenije v Evropi, Prosvetno društvo Dobrova pri Ljubljani.

33. Slovenci na jugu naše države, Prosvetno društvo Dobrova pri Ljubljani.

34. Alkoholizem, Prosvetno društvo Kamnica, predaval g. J. Lindič.

35. Rdeča Kapica, Prosvetno društvo Trnovo (za gojenke).

36. Marijin otrok, Prosvetno društvo Trnovo (za gojenke).

37. Mizica, pokrij se, Prosvetno društvo Trnovo (za gojenke).

38. Italija, II, državna realna gimnazija na Poljanah, predaval g. profesor St. Čadež.

39. Soške bitke, Salezijanski zavod Rakovnik, predaval g. Štuhec.

40. Koroška (slovenski del), Prosvetno društvo Šmartno nad Kranjem, predaval g. dr. Felacher.

41. Koroška (nemški del), Prosvetno društvo Šmartno nad Kranjem, predaval g. dr. Felacher.

42. Quo vadis, Dekliški krožek, Št. Peter.

43. Čuvajmo naše narodno blago, Prosvetno društvo Gorje, predaval g. ravnatelj Zor.

44. Mostar, Prosvetno društvo Novo mesto, predaval ravnatelj g. Dolenc.

45. Moderna Grčija, Ljudska univerza v Celju, predaval profesor g. dr. Šavnik.

46. Neumrljivost človeške duše, Marijin dom v Kočevju.

47. Palčki, katehet pater Valjavec, Ljubljana 7.

48. Slovenska šegavost v besedi in sliki, meščanska šola na Prulah, Slovenska dijaška zveza.

Vsebina: A. Lebar: Žena in tisk. — Letos gremo v Beograd. — Knjižnica. — Prosvetnim okrožjem. — Društvom. — Ženskim društvom in odsekom. — Društveni obzornik. — Predavanja v januarju 1941. — Priloga: Prosvetni oder.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Zadržno tiskarno v Ljubljani: Maks Blejec

Sporočamo vsem članom naših prosvetnih društev, vsem našim prosvetnim knjižnicam, da je v tisku velika in za nas vse zelo pomembna

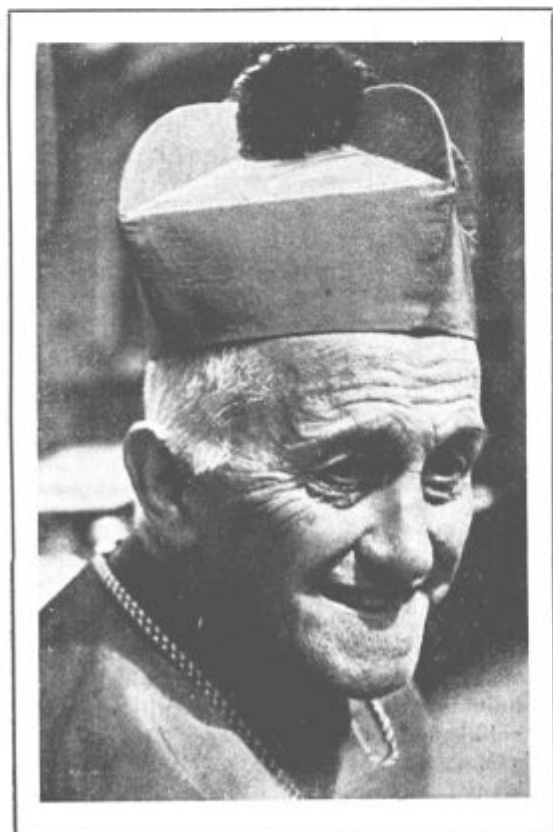
KNJIGA

NADŠKOF JEGLIČ

**Važno!
Preberite!**

Prvi obširen in dokumentiran življenjepis velikega Slovenca in vladike, kakršen se v zgodovini tako majhnega naroda kot je naš pojavi morda samo v razdobju stoletij. Knjigo je napisal dolgoletni osebni tajnik pok. nadškofa in sedanjí škofijski kancler v Ljubljani Jože Jagodič. Predgovor pa je napisal ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman. Knjigo je založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani in bo izšla meseca junija. Tega edinstvenega dela ne moremo dovolj toplo priporočati. Naj ne bo nobenega našega člana in nobene naše društvene knjižnice, ki bi ostala brez knjige o možu, s katerim je vse naše prosvetno delo nerazdružno povezano, o možu, ki je kot svetel mejnik preteklosti ter kažipot za katoliški slovenski rod; za ta, ki sedaj živi, in za tiste, ki bodo prišli za njim.

Poslužite se ugodnosti prednaročila, ki daje možnost plačevanja v obrokih in pohitite z naročili. Podrobne pogoje in naročilnico, ki jo izpolnjeno pošljite na naslov Prosvetne zveze v Ljubljani, pa najdete na četrti strani te priloge.

Pisatelj o svoji knjigi:

Bili so prenekateri, ki so mi to delo odsvetovali, češ da je Jegličev lik tako visok, njegova podoba tako svetla, njegov pomen tako vekovit, njegovo življenjsko delo tako veliko, da bo moral zajeti vso novejšo domačo zgodovino, kdor bo hotel zadostno očrtati in pravično oceniti delo tega izrednega poslanca božjega. Kajti s svojo čudovito osebnostjo je v 52 letih svojega škofovanja preoblikoval slovenski narod, kakor ga preoblikujejo v stoletjih le največji duhovi. Bil je že za življenja osrednja oseba, mejnik velikih dob, os, ki se je okrog nje v več nego enem rodu sukalo življenje našega naroda. Ker je bil mož, kakršni se redko rode v zgodovini, kaj šele v zgodovini majhnih narodov, bo mogel slovenski kulturni zgodovinar šele za pol stoletja pravično ugotoviti in zapisati, kdo in kaj je bil Jeglič. Kajti njegovo življenje je bilo dolgo in izredno plodovito, ker je Jeglič prav do zadnjih dni pred svojo nenadno smrtjo posegal v javno življenje, in so spomeniki njegovega dela toliki, kakor jih ni zapustil za seboj še noben Slovenec. Moral bi torej prispevati svoje spomine nanj vsaj en rod, če bi hoteli imeti pred seboj vso njegovo resnično podobo. Vse to zlasti in vse to prav presoditi pa ni majhna stvar in potrebuje truda kar enega človeškega življenja in več...

Tako in še drugače so mi govorili. Toda kljub temu sem se lotil dela. Kajti bili so po drugi strani mnogi, ki so me k temu delu nagovarjali, češ da je bolje orisati Jegličevo živo življenjsko podobo po živih virih, ker je nevarnost, da se zamudi čas živih prič; saj mimo tega še vedno ostane priložnost za poznejše zgodovinarje, da podajo svoj čas svojo podobo. Imeli smo mnogo znamenitih mož, ki pa njih življenje in delo ni bilo opisano, ker se izmed živih prič ni našel nihče, ki bi se bil lotil dela, pozneje pa je tek življenja prinesel s seboj druge zgođe in nezgođe, in njih življenje je bilo, ker so tudi priče legle v grob, pozabljeno. Še več: rekli so mi, da mi bodo bodoči zgodovinarji za življenjepis hvaležni, čeprav bodo morda, ker bodo poznali okvir današnjega časa bolje kot mi, to ali ono sodbo ali ugotovitev popravili... In tako sem jim sledil.

Vem pa, da ta knjiga ni popolna, saj bi bilo treba obsežnih knjig, da bi poročale o vsem trudu in znoju, o vsem delu in trpljenju njegovem. Ljubezni njegove do naroda pa ne bo opisalo nobeno pero, čutiti je more samo srce...

Jože Jagodic.

... Zvesti bomo ostali katoliški Cerkvi zaradi njenega večnega ustanovitelja, zaradi njenih nauk, ki nas edini morejo obvarovati pogube. Hujše čase moramo od slovenskega naroda odpahiniti, kolikor mogoče daleč proč, zato se moramo boriti že sedaj. Bog Stvarnik, Bog Odrešenik in sveta Cerkev, to so stebri našega delovanja in neusahljivi viri naših moči. Zvesti bomo ostali, pa naj pride nad nas kar koli. Po robu se moramo postaviti hudobnim silam, da se bomo izognili njihovim strahotam. Tako bomo veliki dočakali velike čase. Zato pa zahtevamo: »Povsod Boga in Marijo, Marijo...«

Iz zadnjega govora nadškofa Jegliča v Celju.

Iz vsebine knjige „Nadškof Jeglič“

Uvod.

- I. **Dom in rod.** — Rojstni kraj: Bégunje. Rojstna hiša: Pri Pogorelčku. — Oče: Anton Jeglič. Mati: Mina Tomc. Bratje in sestre.
- II. **Mlada leta.** — Mladost. Pot v ljubljanske šole. Na gimnaziji; Alojzevišče. Materina smrt. Boj za poklic. Matura.
- III. **Za vzori.** — Bogoslovec in novomašnik. Na Dunaju; doktorat. Kurat v Bégunjah. Študijsko potovanje. Podvodja v semenišču. Prošnja za profesuro na univerzi v Zagrebu. Očetova smrt.
- IV. **V Bosni.** — Kanonik v Sarajevu. Pomožni škof. Klic domovine. Slovo od Bosne.
- V. **Ljubljanski vladika.** — Prihod v Ljubljano. Prva obletnica.
- VI. **Zavod sv. Stanislava.** — Povod za ustanovitev. Slovenska gimnazija. »Zavod, moja ljubezen...« Društvo »Jeglič«.
- VII. **Apostol naroda.** — Pastir pastirjev. Pastir vernikov. Verska društva. Skrb za vse stanove. Kulturni prerod. Politika. »Zahvalimo svojega škofa!«
- VIII. **Učenik naroda.** — Pisatelj. Biblični spisi. Dogmatični, ascetični in vzgojni spisi. Spolni pouk. Vrednost spisov. Skrb za dober tisk.
- IX. **Voditelj naroda.** — V lastnosti voditelja. Slovenec. Majniška deklaracija; Krek. Ob usodnih urah; Pariz. Ob težkih dneh; Sušteršič.
- X. **Duhovnik in škof.** — V razmerju do Boga. Ljubezen do Marije in svetnikov. Prizadevanje za svetost. Spovednik in pridigar. Dobrodelnost. Vzoren škof. V razmerju do škofov in duhovnikov. V zvezi z Rimom.
- XI. **Se nekaj podob.** — Jegličev dnevni red. Jeglič v gospodarstvu. Jeglič kot popotnik. Jegličevi sodelavci. Jegličevi jubileji.
- XII. **Večer življenja.** — Njegov koadjutor. V pokoj. V Gornjem gradu. V Stični. Zadnji dnevi. Nenadna smrt. Pogreb. Testament.
- XIII. **Odmevi po smrti.** — Pastirski list ljubljanskega škofa Gregorija Rožmana.
- XIV. **Človek.** — Zunanji obraz. Duhovni lik. Napake in ne.
- XV. **Veliko življenje v majhnih podobah.** — 180 kratkih zgodbic (anekdot) iz Jegličevega življenja.
- XVI. **Čitanka.** — Nekaj neobjavljenih in nekaj natisnjenih značilnih Jegličevih spisov. Pisma.
- XVII. **Seznam vseh Jegličevih spisov.**

Jagodic Jože, pisatelj knjige »Nadškof Jeglič«.

Dragi Slovenci! Rad bi vam pomagal! Zlata in srebra nimam. Imam pa srce, polno ljubezni do vas, srce, ki z vami čuti, trpi, zdihuje, srce duhovnega pastirja, ki želi dati vsem ovčicam dobre hrane, želi zdrave ohraniti v zdravju, ranjene zaceliti, žalostne potolažiti, izgubljene poiskati, vse osrečiti in razveseliti.

Mi smo branili svoje narodne pravice. Že l. 1898. smo v škofiji odpravili tujejezične napise, smo vpeljali slovensko uradovanje, smo poslovenili Škofijski list in dozidali prvo čisto slovensko gimnazijo...

Nikar ne zdihuje, da je preveč dela! Ljubezen do Boga in do bližnjega premore vse, žrtvuje in premaga vse; njej ni nobeno delo preveč, njej ni nikdar dela dovolj. Kdor zdihuje pod težo naloženega bremena, njemu manjka ljubezni...

Besede pokojnega vladike, citirane iz nove knjige Nadškof Jeglič.

Domovina! O, to je sladka beseda! Saj ljubiš domovino, ponosen si nanjo, zanjo bi tudi srčno kri prelił.

Na Slovenskem stoji dom tvojega očeta in tvoje matere, na Slovenskem si se vzgajal, Slovenec so ti oče in mati; prve tvoje besede so bile slovenske, prva tvoja molitev v slovenskem jeziku!

In kako krasna je tvoja slovenska domovina! Vrste se visoke planine, nizki griči in rodovitne ravnine; napajajo tvojo domovino čisti studenci, bistre vode, mogočne reke; krase jo lepa jezera, podzemeljske votline, mnogoštevilne vasice in vasi, trgi in mesta. In cerkve, hrami božji, priče globoke vere slovenskega roda, koliko jih vidiš po dolinah in hribih, kako so olepšane z umetnimi slikami in oltarji, kako mogočno done zvonovi z zvonikov!

Kako lep je slovenski jezik! Prav milo doni, blagoglasen je, močno se razvija, ima življenjskih moči. Koliko lepih knjig je v tem jeziku natisnjenih, koliko časopisov slovenskih izhaja! Kaj naj rečem o pesmi slovenski, ki se razlega čez hrib in plan, ki odmeva po hišah božjih v čast božjo?

Ali ljubite to krasno svojo slovensko domovino?

Nadškof Jeglič.

Knjiga nadškof Jeglič bo izšla v obliki velike osmerke (17 × 23 cm) in bo imela okrog 700 strani. Vezana bo v elegantno rdeče platno po načrtu arch. Vlada Gajška. V knjigi bo tudi 16 obojestransko tiskanih tabel s 60 originalnimi slikami iz življenja pokojnega vladike, v fakrotisku. Večina slik do sedaj še ni bilo objavljenih.

Naročnikom, ki se prijavijo pred izidom knjige — (izide v juniju) — dajemo ugodnost plačevanja na obroke. Prvi obrok v znesku 40 dinarjev zapade v plačilo 1. marca t. l., ostanek pa je treba plačati v nadaljnjih štirih zaporednih mesečnih obrokih po 40 dinarjev.

Ko prejmemo naročilnico, pošljemo potrebno število položnic, ki jih uporabljajte samo za odplačilo knjige Nadškof Jeglič.

Spodnjo naročilnico izpolnite, izrežite ter jo pošljite v kuverti na naslov Prosветne zveze v Ljubljani, Miklošičeva c. 7 in frankirajte kot tiskovino s 50 para.

Naročilnica

Prosветni zvezi v Ljubljani

V smislu Vašega prospekta v 2. številki Prosветnega vestnika. obvezno naročam knjigo

Jagodic Jože: Nadškof Jeglič

Naročnino v znesku 200 dinarjev za v platno vezano knjigo se zavežem plačati v petih rednih mesečnih obrokih po 40 dinarjev, začeni s 1. marcem 1941, po položnicah Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani, ki mi jih pošljite.

Ime in priimek naročnika:

Poklic:

Točen naslov:

V, dne 1941.

Lastnoročni podpis:

Naročilo je nepreklicno!

PROSVETNI ODER

FEBRUAR

1941

Slovenski pasijoni

Janko Moder

V slovstvih vseh krščanskih narodov najdemo vse polno poskusov, ki naj osvetlijo, razložijo in približajo Kristusov nauk. Največ pisateljev pa se je prav gotovo posvetilo podrobnemu razmišljanju o Kristusovem trpljenju. Sadovi teh premišljevanj so v slovstvu razni pasijoni, ki so jih pobožni pisci poklanjali ljudem, da bi jih pridobili ali obdržali za Kristusa. Na drugi strani pa so težki časi ljudi prisilili, premišljevati skrivnost trpljenja, zato so iskali odgovora na najtežja vprašanja življenja v predstavi trpljenja Gospodovega, kakor dobro pravi dr. Jože Pogačnik.

Res so prav pasijoni lahko največ dobrega storili in najboljše ter najbolj vplivali na ljudi. Saj so prihajali k predstavam Kristusovega trpljenja od blizu in daleč in gledali največje tragedije, obenem pa poslušali nauke in svete, ki so jih pisatelji znali povezati med sveto-pisemsko besedilo.

Zlasti v srednjem veku so se po vseh deželah uprizarjale tako imenovane pasijonske procesije, za katere so navadno dajali redovniki pobudo in tudi oskrbovali besedila. Do danes so se pasijonske igre ohranile v večjem obsegu posebno v Nemčiji in Oberammergau. Manj znane uprizoritve pasijonskih iger so tudi v Thierseeju in Brixleggu.

Pri nas so pred leti poskusili obnoviti pasijonske igre v Škofji Loki, od koder imamo tudi najstarejše ohranjeno slovensko pasijonsko besedilo, ki je izšlo v knjižni obliki v priredbi Nika Kureta pod naslovom **Slovenski pasijon**. Razen v Škofji Loki so bile v 17. in 18. stoletju na Slovenskem pasijonske procesije še v Trzinu, Kranju, Novem mestu in v Ljubljani. Povsod pa so imeli zanje največ zaslug redovniki.

Tudi besedilo za škofjeloško pasijonsko procesijo je priredil redovnik o. Romuald, in sicer po nemški predlogi. Verzi so precej slabi, vendar za tisti čas še kar pohvalni. Pisu tudi ni šlo za leposlovno in umetniško vrednost, ampak samo za okrepitev verske miselnosti. Pasijon mu je bil samo nekakšen verski obred, misterij, procesija, pri kateri so skoraj v enaki meri sodelovali igralci in gledalci. Zato je izrazil vsako priložnost, kjer je

lahko vsejal vsaj drobno zrno v človeške duše, da bi rodilo dober sad. Celotna zgradba je čisto stilna, nekako simbolna. Pokaže nam Adama in Evo v rajju, njun greh in kazen. Človeštvo je dobil Lucifer v svoje kremplje, Smrt ima svojo moč, Dušo je prevzel strah pred pogubljenjem. Vse to je prav gotovo vplivalo na gledalce, da so potem Kristusovo trpljenje gledali s čisto drugačnimi očmi; ne več kot gledalci, ampak kot pobožni verniki med molitvijo za božje usmiljenje in za rešitev pred peklom. Saj je gotovo vsem lebdela pred očmi Pogubljena duša in njen obupni krik:

O zdaj kolnem pač vsak greh,
ki sem ga storila!...

Oh, grešnik moj, premisli prav,
da k meni sem ne prideš!
Spokori se, dokler si zdrav,
ker smrti ne uideš!

Prav tu je poudarek tega pasijona in ne na ponazoritvi Kristusovega trpljenja, dasi je tudi trpljenje v celoti prikazano. Škofjeloški ali v sedanji knjižni priredbi Slovenski pasijon je torej izrazito verska spokornostna pobožnost, ki pa je obenem v tistih dneh, to se pravi v prvi polovici 18. stoletja, budila smisel za dramsko oblikovanje in smisel za slovenski jezik.

Prvotno besedilo škofjeloške pasijonske procesije je iz leta 1721. Uprizoritev je bila kaj svojevrstna, saj je vsak prizor bil odigran na posebnem vozu, ki so se vrstili drug za drugim. Tako je bila igra res nekakšna pasijonska procesija. Vse okoliške vasi so imele določene naloge; oskrbeti so morale vozove, vprego, igralce, obleko in druge potrebne pripomočke.

Poleg že omenjene Kuretove priredbe, ki je doživela že lepe uspehe po vsej Sloveniji, je isto škofjeloško pasijonsko procesijo priredil tudi dr. Tine Debeljak za svoječasno uprizoritev v Škofji Loki, ki je bila nekako v znamenju obnovljenih škofjeloških pasijonskih procesij. Škoda, da je poleg drugega gotovo tudi vojna vihra preprečila zdrav začetek prizadevanja za slovenski Oberammergau.

Verjetno je v 18. stoletju prav škofjeloška pasijonska procesija ugodno vplivala na prizadevnejše ljudi tudi drugod.

da so poskušali še v svojih krajih uvesti nekaj podobnega. Tako imamo za Tržič sporočilo, da je bil tam uprizorjen pasijon v slovenskem jeziku. Vendar pa za noben kraj ne najdemo več tako izrazite pasijonske procesije, ki bi bila tako povezana s krajem, časom in ljudmi kakor prav škofjeloška. Sele čez stoletje zasledimo spet živahnejše delovanje v tej smeri, ki pa se je preselilo v tedaj že precej prebujeno Koroško.

Pred podrobnejšim govorom o koroških pasijonskih igrah naj mimogrede omenim še, da je dal leta 1794. Janez Simonec, ki je bil beneficiat v Rušah, natisniti v Celju **To terpleine inu smert našiga Gospoda Jezusa Kristusa**, kar dá nekoliko misliti, da spomin na pasijon le ni čisto zamrl, čeprav se celo škofjeloška pasijonska procesija že od leta 1764. ni več vršila.

Tako smo se časovno, obenem pa tudi krajevno že tesno približali prvi slovenski koroški pasijonski igri, ki so jo okrog leta 1810. gotovo že igrali v Železni Kapli. Ta pasijonska igra je brez dvoma prirejena po kakem nemškem vzorcu, ki jih je imel prireditelj vse polno na razpolago, saj so bile med Nemci pasijonske igre že dolgo časa zelo razširjene. Sicer pa je **Komödia od Kristusovega trpljenja**, kakor je naslov pasijonske igre, ki so jo »nekidej v Kapli špilali«, silno podobna škofjeloški pasijonski procesiji. Neznani, a menda izobraženi prireditelj je sprejel v svoj pasijon vse tiste osebe, ki jih je uvedel že o. Romuald. Le s to razliko, da so v Železni Kapli pasijon začeli po prologu kar z zadnjo večerjo in so šele v sklepni igri nastopili: Kristus kot sodnik, Duša, Lucifer, arhangel Mihael, Marija in več hudičev. Ta sklepna igra nas spet opozarja na to, da moramo šteti tudi to pasijonsko igro za izrazito versko pobožnost, ki naj bi s svojimi nauki in svarilnimi zgledi pridobivala za Kristusa, obenem pa fari in okolici služila kot nekakšen misijon.

V neposrednem časovnem in krajevnem sosedstvu je nastalo drugo slovensko ohranjeno pasijonsko besedilo, ki ga je leta 1818. izdal Andrej Drabosnjak »eni pair v Korotane iz nemškiga v koroško špraho v rajme napravlanoc«, in sicer pod naslovom **Komedija od celiga grenkiga terpljenja ino smerti Jezusa Kristusa našiga lubiga Gospoda**. Ta Drabosnjakova igra se je dodobra zrasla z ljudmi po Koroškem, saj so jo skoraj prav do današnjih dni vsako leto uprizarjali. Zlasti so znane kostanjske pasijonske igre. Jasno je, da je v tem času besedilo dobilo precej drugačno obliko, kot je bilo prvotno. Vendar so se ohranili štirje prepisi Drabosnjakove priredbe in po teh rokopisih ter delno z dodatki iz poznejših uprizoritev je prirejena tudi **Igra o Kristusovem trpljenju**, ki jo je izdal Niko Kuret v svoji

zbirki. Drabosnjak je imel s svojo prireditvijo dvoje pred oči: da bi imeli ljudje kaj za pobožno branje in premišljevanje, obenem pa, da bi se našli tudi igralci, ki bi njegovo Komedijo igrali. Sam namreč pravi v uvodu:

Tukej imate ene lepe rajme od Jezusova terpljenja ino žalosti Marije. Se zrajma, de bomo je pobožno brali ino zgrivanim sercam tudi premišluvali...

In pa:

Zakaj moj frajd bi tak bitu, de bi jest en takej bratrou dobiu, de bi je k tej komedijej cue zbirou ino prou dobro cue komandierou. Ali se bojo ani naučiti teli, bomo to žalostno komedijo imeli.

Oboje je v polni meri dosegel, zlasti pa še drugo. Uprizoritev je koroškim kmetom »pobožnost, pri kateri se znajdejo vsi v fari kot celota, kot občestvo«, kakor pravi Niko Kuret v svojem predgovoru. Drabosnjak je verjetno uporabljal več nemških predlog in privzel iz vsake »nar bueli, koker je mogou«. Zato ne moremo govoriti o kakem prevodu, temveč o samostojni prireditvi in prelitju nekega, verjetno v celoti neobstoječega nemškega besedila v slovenščino. Poudarek Drabosnjakove priredbe je v glavnem spet na verskem nauku, ki naj sledi iz Kristusovega trpljenja, zlasti pa še, če upoštevamo predigro, v kateri je preprosta, a lepa prisposodba o dobrem pastirju.

Kuretova priredba za sodobne ljudske odre je namenjena zlasti za uprizoritve na prostem, za kar pa morajo biti dane prilike, zlasti pa še fara, ki naj kot občestvo igra in se obenem udeleži pasijonske pobožnosti.

Kot zanimivost naj omenim, da je leta 1936. izšlo nemško besedilo kostanjske pasijonske igre pod naslovom **Passionspiel aus Köstenberg**. Nemški izvirnik je izdal dr. Georg Graber. Zadnja slovenska uprizoritev je bila v Kostanjah leta 1932. Po tem letu jo je nadomestila nemška, ki je takoj s številnimi fotografijami doživela tudi knjižno izdajo.

Toliko vemo o slovenskih pasijonskih igrah in procesijah, ki so se, kot sem omenil, ohranile po Koroškem skoraj do današnjih dni, do svetovne vojne pa tudi po nekaterih istrskih krajih. Vse kažejo tisti pravilni odnos, ki ga imajo preprosti ljudje do Kristusovega trpljenja, ki ga je lepo označil dr. Jože Pogačnik: »Človek vobče ne more posneti v slabotni igri Gospodovega odrešilnega trpljenja. Igralci skušajo s predstavo samo znova doživeti in v sebi obnoviti, kolikor je to človeku sploh mogoče, velike dogodke v Jeruzalemu. Nočejo biti le igralci, ampak živeti hočejo Pasijon.«

(Dalje prih.)

Postni in velikonočni spored

Zelo srečna in dobra je bila zamisel Nika Kureta, ki je poskusil igranje nasloniti čim bolj na cerkveno leto. Odri, ki so se že oprijeli takega igrskega sporeda, dosežejo dvoje: da nekako nepričakovano širijo poslanstvo, ki jim je dano v prosvetnem programu, in da se po nepotrebnem ne smešijo z raznimi neokusnostmi, če bi na primer v postu igrali kako najbolj razposajeno burko. Naši podeželski ljudje so kljub vsemu še nepokvarjeni in dobro čutijo, kaj se spodobi in kaj ne. Res je, da tudi v naše podeželje že buta val liberalizma in meščanske ter zlasti malomeščanske brezbrizne lahko-miselnosti, a povsod je še po nekaj korenin, ki se trdno drže svojih zdravih načel, ki so jih dobili v dediščino od prednikov. Naloga prosvetnih društev pa mora biti poleg vsega tudi to, da ne podirajo in uničujejo, kar je zdravega, ampak pomagajo, da se trdni temelji našega podeželja še okrepe in postavijo na še močnejše in solidnejše vklade.

Že v prejšnji številki Prosvetnega odra smo omenili, kakšen vpliv ima lahko igranje. Koliko lahko stori dobrega! Še več pa seveda slabega! Potrudimo se torej, da bomo dajali svojim ljudem zdrave hrane, ki jim bo v korist, ne pa v pogubo. S svojim igranjem pomagajmo graditi tudi drugim ustanovam in jih podpirajmo pri njihovem delu. V postnem času bomo torej igrali samo igre, ki ne žalijo verskega čuta zdravih ljudi. Igrali bomo resne igre, ki bodo prečistile duše naših gledalcev in obenem igralcev. Zavedali se bomo, da je igra lahko obenem najboljši misijon, dasi tega ne zahtevamo od nje.

V letošnji post padejo tudi nekateri prazniki, mimo katerih bodo naša društva le težko šla. Zato vam svetujemo, da si za Jožefovo izberete kako socialno igro, s katero boste podčrtali vrednost pravega dela. Mogoče še niste igrali Finžgarjeve Nove zapovedi ali Heinenove Igre o dobroti. Tudi nekaj krajših stvari je po raznih letnikih Kuretovega Ljudskega odra, ki vam jih priporočamo za akademije.

Za materinski dan bodo mogoče zaigrali naši najmlajši, ki jih matere najbolj ljubijo. Za take priložnosti je precej izbire. Zlasti so pristržne Kuncičeve (Triglavska roža in druge) ter p. Krizostoma otroške igrice, ki so izšle v posebnih knjižicah. Če pa bodo igrali odrasli, vam svetujemo Meškovo Mater, kjer je še niste videli. Tudi za akademije boste našli polno lepih stvari v omenjenih knjižicah.

Igrali bomo

Ksaver Meško, Mati. Dramatska slika v treh dejanjih. Ljubljana 1914.

Naslov igre skoraj ne ustreza vsebini. Prva misel »Mater« je ljubezen do domovine. Trdo preskušena gospa Strelčeva — mati — premalo stopa v ospredje. Toda

to je malone edina slabost te igre — če sploh smemo tako reči. Ze pisateljovo ime je zadosten prok za vrednost dela. Jezik je lep, zgodba prepričljiva in močna. Strelčevo družino nenadoma obišče težka preskušnja: Tinka se odreče snubeu, ker v njem spozna tujca, ki ne ljubi svoje domovine; rejenka Silva zavrne ljubezen Milanovo, ki se je prav tako odtujil domovini, in sklene uiti s ciganom Sandorjem; umetnika Milana zapro, ker je po nesrečnem naključju ubil cigana; sedmošolca Ivana izključijo iz šole zaradi rodoljubnih demonstracij. Silva pobegne v svet, Ivan tudi, Mati in Tinka samujeta tri leta. Slednjič se istega dne vrmeta k materi Silva in Milan, oba na smrt bolna. Težišče igre je vsekakor v zdravi tendenci, ki so je naši odri tako potrebni. Lepe misli o ljubezni do domovine in o zakonu imajo lepo obleko. — Uprizoritev ni težka. Ves čas je prizorišče isto. Zaradi preobširnosti bo treba igro krajšati, a pazljivo, ker bi bilo marsikaterega mesta škoda. Glavni oseb je pet; ti morajo biti dobri igralci; štiri osebe pa so več ali manj epizodne.

Andrej Šuster Drabosnjak, Igra o izgubljenem sinu. Priredil Niko Kuret. — Ljudske igre 6.

Zelo primerna igra za postni čas. Za podlago ji je svetopisemska prilika o izgubljenem sinu. Lahko jo igramo na prostem in na odru. Igra zahteva vsaj 15 oseb, pod milim nebom pa jih lahko nastopi cela množica. Vse osebe govore v vezani besedi, kar duhovno igro povzdigne, in v starinskem jeziku s koroškimi posebnostmi, ki v danem okolju ne motijo. Scenerija je boljša stilizirana, igrskemu vodji, ki se bo igre lotil, svetujemo, da upošteva prirediteljeva navodila, saj mu bodo dragocena pomoč.

Ne bomo pa igrali

Av gust Strindberg, Velika noč. Pasijonska igra v treh dejanjih.

Podnaslov »pasijonska igra« utegne marsikoga zapoljati v zmoto, da gre za izrečno velikonočno igro. Toda velika noč je Strindbergu samo simbol rešitve; tako je treba razumeti tudi naslove posameznih dejanj (Veliki četrtek, Veliki petek, Velika sobota). Pomlad in velika noč prineseta Heystovi družini vstajenje. Oče je zaprt. Dolg teži vso družino. Toda glavni upnik se odreče svojim terjatvam. Sin Elis spozna, da mu je zaročenka zvesta. Hčer Eleonoro išče policija, a se izkaže njena nedolžnost. — Ljudskim odrom te drame ne moremo priporočiti. Njena miselnost in simbolika sta namreč našemu duhu tuji. Na vsak način pa jo odklanjamo kot velikonočno igro, ker za veliko noč potrebujemo igre, pisane v smislu krščanskega izročila.

F. S. Finžgar — sedemdesetletnik

9. februarja je dopolnil sedemdeseto leto naš največji in najpomembnejši dramatik Franc Saleški Finžgar. Cutimo prijetno priložnost, da se tudi v Prosvetnem odru spomnimo našega najboljšega odrskega oblikovalca. Saj bi v celi Sloveniji težko našli kak prosvetni ali društveni oder na čigar deskah še ni bilo Finžgarjeve igre. Njegova zdrava, realistična narava mu je pripomogla, da je izbral svojim igram tisto pravo srednjo pot, s katero je mogel tisočem in tisočem posredovati svoje misli in nazore.

Finžgarjev dramski prvenec je bil *Divji lovec*, ki je tudi danes — po štiridesetih letih — še prav tako igran in priljubljen kot prva leta. Deset let za Divjem lovcem je izšla njegova domoljubno in narodnostno zavedna drama *Naša kri*, ki je posebno v dneh najhujšega pritiska doživljala burne in z ljubeznijo pripravljane uprizoritve, ki so z nekakšno preroško silo gledale v prihodnost in klicale Slovence, naj ostanejo zvesti svoji rodni grudi, s tem pa tudi slovenstvu. Nekaj let zatem se je Finžgar spet lotil vaškega motiva, a zdaj ne več v prejšnjem, romantičnem smislu Divjega lovca, kjer je iskal zlasti vaške posebnosti in uhajaje. Nastala je *Veriga*, v kateri preprosto in jasno riše kmečko trmoglavost, ki ljudi peha v nesrečo in pogubo. S svojo npravo rešitvijo skuša blagodejno vplivati na ljudske strasti in zmanjšati nepotrebne prepire in spore med sosedi, ki so značilna slovenska bolezen. Sledila je še bolj žalostna podoba iz kmečkega življenja, podoba razdejanih vaških razmer, *Razvalina življenja*, kjer je opisal drugo največjo rano našega narodnega telesa — pijančevanje in njegove pogubne posledice.

Tako je šla Finžgarjeva pot iz romantike Divjega lovca preko preroške in narodnostno programatične *Naše krvi* v podoben študij vaških nadlog, težav in napak z *Verigo* in *Razvalino življenja*, ki je mogoče za spoznanje prečrna, pretragična in ponekod prerealistična, saj s svojo brezupno grozoto meji že na naturalizem.

Toda ti veliki Finžgarjevi teksti še ne zajamejo njegovega celotnega odrskega udejstvovanja. Omeniti moramo še njegovo burko *Vse naše*, ki je doživela že marsikatero uspešno uprizoritev. Prav tako ne smemo pozabiti na njegovo *Trpljenje in smrt Jezusa Kristusa*, ki ga je priredil in prevedel po L. Deutschu. Dolga leta je bil to edini tekst, ki je za veliko noč doživljal uspele predstave. V novejšem času pa je Finžgar nadaljeval s krajšimi igrami zlasti iz socialnega področja. Tako je leta 1929. priobčil v Mladiki krajšo deško igrico z naslovom *Za kruhom*, v kateri se je bežno, a uspešno lotil vpra-

šanja dela, ki je edino, kar nudi človeku užitek in veselje. Pozneje se je še nekajkrat iztrgal od svojega preobilnega dušnopastirskega dela in napisal iz svoje bogate skušnje *Novo zapoved*, s katero je nadaljeval svoje socialno delovanje. Zatem je za dekliški praznik dramatiziral brežjanski čudež pod naslovom *Uslišana*, ki je gotovo med našimi najboljšimi misteriji.

In še nekaj moramo poudariti! Vse njegove stvaritve imajo poleg zdravega jedra in prijetne oblike tudi klen jezik, s kakršnim se more le redke slovenski pisatelj ponašati. Njegova govornica je naravna in pristna, zato ni čudno, če so se Finžgarjeve igre ljudem najbolj priljubile. Ob njegovi sedemdesetletnici smo prepričani, da mu dramatska žila še ni usahnila in da smemo pričakovati še novih odrskih del, ki jih vsi hudo pogrešamo.

Pojasnilo. Z veseljem prinašamo sporočilo, ki nam ga je poslal preč. g. Janez Oblak, župnik pri Sv. Lovrencu na Pohorju. Piše nam namreč, da je igra *Dva para se ženita ali gonja za srečo* češki spisal Vaclav Dubský, na slovenska tla pa presadil Janez Oblak. Pri tej priložnosti čutimo prijetno dolžnost, da se spomnimo dolgoletnega Oblakovega odrskega prizadevanja. Že pet in dvajset let prevaja iz češčine za domače prosvetno društvo. Nekaj njegovih priredb in prevodov pa je izšlo tudi v knjižnih izdajah. Hvaležni mu moramo biti, da skrbi vzorno za našo severno mejo. Poleg tega je tudi posredovanje sodobne katoliške slovenske literature brez dvoma zelo zaslužno kulturno delo. Priznamo pa tudi, da je silno težavno, kajti vsa sodobna češka odrska literatura, namenjena podeželskim in nepoklicnim odrom, premore le malo res kvalitetnih del, ki bi bila vredna ponašitve ali prevoda. Zato se ne smemo čuditi, da je tudi sicer skrbnemu Oblakovemu očesu ušel prevod, za katerega se skoraj ni izplačal trud.

Obvestilo. Da ne bo nepotrebnih ugiбанj in povpraševanj, sporočamo, da pri naši prilogi g. prof. Niko Kuret ne sodeluje.

Novo igre. Mladinska založba v Ljubljani je začela izdajati igre za fantovske, dekliške in otroške prireditve pod naslovom *Mladinski oder*. Doslej sta izšla dva zvezka. V prvem zvezku je svetopisemska igra Janeza Pucelja *Egiptovski Jožef* in zborna recitacija Janka Mernika *Iz-poved naše mladine*. V drugem zvezku pa Jurčakov prevod Charlierjeve drame *Iz teme k luči* in Kristančev prevod Brochetove čudežne zgodbe *Trije hlebi v božjih rokah*.